

УДК 331.526

Дзямулич М.І., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3714-5062>

m.dziamulych@lntu.edu.ua

Dziamulych Mykola , PhD in Economics, Associate Professor

Lutsk National Technical University

<https://orcid.org/0000-0003-3714-5062>

m.dziamulych@lntu.edu.ua

Максим'як С.В., аспірант

Луцький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-5344-8699>

m.dziamulych@lntu.edu.ua

Serhii Maksymiak, Postgraduate student

Lutsk National Technical University

<https://orcid.org/0000-0002-5344-8699>

s.maksymiak@lutsk-ntu.com.ua

**ЕКОНОМІЧНА АКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО
НАСЕЛЕННЯ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ В
КОНТЕКСТІ ТРАНСКОРДОННОЇ МІГРАЦІЇ**

У статті досліджено економічну активність сільського населення Західного регіону України в контексті зростання динаміки транскордонної міграції. Розглянуто зміни у структурі трудових ресурсів, рівні зайнятості та визначено їх вплив на соціально-економічний розвиток регіону. Визначено необхідність вдосконалення державної політики для стимулювання повернення мігрантів та їхньої інтеграції в економічне життя регіону. Проаналізовано вплив міграційних процесів на демографічну структуру сільських громад, що призводить до скорочення працездатного населення і посилення соціальних викликів у регіоні. Доведено необхідність розробки ефективних програм соціально-економічного розвитку, спрямованих на стабілізацію трудового потенціалу та підвищення добробуту сільського населення західного регіону України. Визначено стратегії підтримки економічної активності населення шляхом розвитку місцевого підприємництва та інноваційних програм зайнятості для мінімізації відтоку трудових ресурсів та збереження стабільності в регіоні.

Ключові слова: сільське населення, міграційні процеси, мобільність робочої сили, транскордонна міграція, економічна активність населення.

**ECONOMIC ACTIVITY OF THE STRONG POPULATION
OF THE EXTERNAL REGION OF UKRAINE IN THE
CONTEXT OF CROSS-BORDER MIGRATIONS**

The purpose of this article is to investigate the influx of cross-border migration on the economic activity of the rural population of the Western region of Ukraine and assess its influx into the local market. The research methodology is based on an integrated approach, which includes analysis of statistical data and expert assessments. We use statistical data from Ukrstat, regional studies and international research to understand the dynamics of labor migration and its impact on employment and income. A thorough analysis was carried out to determine the scale of migration and a clear analysis was carried out to reveal the main motives. The work examines the economic activity of the rural population of the Western region of Ukraine in the context of the growing dynamics of cross-border migration. The changes in the structure of labor resources, the level of employment are examined and their contribution to the socio-economic development of the region is determined. The need for a thorough government policy has been identified to stimulate the return of migrants and their integration into the economic life of the region. The influx of migration processes on the demographic structure of rural communities has been analyzed, leading to a reduction in the prime population and strengthening of social influences in the region. The need to develop effective programs for socio-economic development, aimed at stabilizing labor potential and promoting the well-being of the rural population in the western region of Ukraine, has been brought up. A strategy has been identified to encourage the economic activity of the population by developing local entrepreneurship and innovative employment programs to minimize the flow of labor resources and save stability in the region. In the minds of the war, cross-border migration directly influences the economic activity of the rural population of the Western region of Ukraine, creating low socio-economic problems. The decline of the productive population, especially the young, leads to a shortage of labor resources, a shortening of entrepreneurial activity and a general decrease in economic activity in rural communities.

Keywords: rural population, migration processes, labor mobility, cross-border migration, economic activity of the population.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах війни транскордонна міграція суттєво впливає на економічну активність сільського населення Західного регіону України, створюючи низку соціально-економічних проблем. Відтік працездатного населення, особливо молоді, призводить до дефіциту трудових ресурсів, скорочення підприємницької активності та до загального зниження економічної активності у сільських громадах. При цьому наростання залежності сільської економіки від грошових переказів, отриманих від мігрантів, спричиняє нестабільність доходів домогосподарств і обмежує

інвестиції у розвиток місцевого бізнесу в умовах, коли кордони перекриті для руху окремих категорій населення. Водночас відсутність системних заходів з боку держави щодо стимулювання зайнятості та розвитку сільських територій лише поглиблює проблему. Крім того, міграційні процеси негативно впливають на демографічну структуру та соціальну сферу села, що спричиняє старіння населення і збільшення соціального навантаження на місцеві бюджети.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження впливу транскордонної міграції на економічну активність сільського населення України достатньо широко розглядається працях сучасних науковців. При цьому дослідники звертають увагу на економічні та соціальні аспекти міграції, що стосуються зміни структури зайнятості та динаміки трудових ресурсів у сільських громадах. Зокрема, дослідження соціально-економічних аспектів даної проблематики, достатньо широко розкривається у роботах таких вчених, як В. В. Подзізей (Подзізей і Шматковська, 2024), О. В. Потьмкіна (Потьмкіна та ін., 2019), Ю. О. Чалюк (Чалюк, 2020; Чалюк і Довганик, 2018), Т. О. Шматковська (Шматковська та ін., 2024) та ін. Разом з тим, динамічні зміни, що відбуваються нині на ринку праці, вимагають поглиблення наукових напрацювань стосовно скорочення міграційних процесів та нормалізації соціально-економічного становища у сільських регіонах.

Цілі статті. Метою роботи є дослідження впливу транскордонної міграції на економічну активність сільського населення Західного регіону України та оцінка її впливу на місцевий ринок праці.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Економічна активність сільського населення Західного регіону України в даний час значною мірою визначається транскордонною міграцією, яка за останні роки стала однією з головних соціально-економічних тенденцій регіону. Сільські жителі, особливо молодь, активно виїжджають на роботу в країни ЄС, зокрема Польщу та Чехію, а після початку війни – і у

Німеччину, де існує вищий рівень заробітної плати та кращі умови праці. Така тенденція спричиняє низку проблем для економіки сільських територій, оскільки частина працездатного населення відсутня протягом значного періоду року, що призводить до скорочення продуктивності у сфері сільського господарства. При цьому брак робочої сили негативно впливає на традиційні галузі зайнятості, такі як рослинництво, тваринництво та переробна промисловість. Водночас роботодавці стикаються з труднощами у пошуку кваліфікованих працівників, що змушує їх розглядати можливості автоматизації або переходу на менш трудомісткі види діяльності. Міграція також негативно впливає на соціальну структуру регіону, оскільки значна кількість молоді виїжджає з України, що призводить до старіння населення та створює додаткове навантаження на систему соціального захисту.

Одним із ключових аспектів впливу міграції на соціально-економічне становище регіону є фінансова залежність місцевих домогосподарств від грошових переказів, які надсилають мігранти. Хоча ці кошти, з однієї сторони, забезпечують економічну стабільність для домогосподарств, вони також знижують мотивацію до зайнятості та розвитку малого бізнесу частини місцевого населення. Наслідком цього є зростання залежності від зовнішніх джерел доходів, що обмежує можливості для інвестицій у розвиток місцевих підприємств. При цьому багато домогосподарств вважають за краще вкладати кошти у споживчі товари та покращення житлових умов, а не у формування та розвиток власної справи. Таким чином, фінансові потоки від трудових мігрантів, хоча й підвищують добробут населення, не стимулюють інвестиційної активності в регіоні в цілому. Це, у свою чергу, формує замкнене коло в бюджетній сфері, коли сільські громади не мають достатніх внутрішніх ресурсів для створення нових робочих місць, що змушує молодь знову шукати можливості працевлаштування за кордоном. Як свідчить практика, навіть серед тих мігрантів, хто повертається в Україну, мало хто залишається в селі; частіше вони обирають для продовження своєї життєдіяльності міста, де є більше можливостей для реалізації своїх навичок.

Тому для того, щоб зменшити негативний вплив міграції на економічну активність сільського населення, необхідно формувати комплексну державну політику підтримки місцевої зайнятості та підприємництва на селі. Серед можливих заходів можна виділити розвиток програм мікрокредитування та пільгового оподаткування для малого бізнесу, які стимулюватимуть створення нових робочих місць та зменшать відтік робочої сили з сільських регіонів. Важливо також розвивати сільський туризм як альтернативне джерело доходу, що сприятиме зростанню економічної активності та сприятиме стабілізації соціально-економічної ситуацію. Крім того, необхідно підтримувати розвиток цільових освітніх програм, спрямованих на підвищення кваліфікації та розвиток навичок сільських жителів, що зробить їх більш конкурентоспроможними на ринку праці. Загалом запровадження пропонованих заходів потребує активної участі місцевих органів влади, співпраці з громадськими організаціями та залучення міжнародної підтримки, що дозволить створити сприятливі умови для сталого розвитку сільських територій Західного регіону України.

Висновки. Таким чином, приходимо до висновку, що трудова міграція значно трансформує економічну активність сільського населення Західного регіону України, формуючи ряд структурних змін на ринку праці. Відсутність робочої сили у сільському господарстві та суміжних галузях призводить до зростання залежності сільського населення від зовнішніх доходів та водночас обмежує економічний потенціал місцевих громад. Тому для ефективного вирішення даної проблеми необхідно реалізувати цілеспрямовані державні заходи щодо розвитку малого підприємництва, що може забезпечити сталі джерела доходу як для населення, так і для місцевих бюджетів. При цьому важливою є підтримка освітніх та професійних програм, спрямованих на підвищення рівня кваліфікації сільського населення та зменшення їхньої залежності від сезонної міграції, сприяючи збалансованому економічному розвитку регіону.

This project has received funding from European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No.871072.

Список бібліографічного опису

- 1.Подзізей В. В., Шматковська Т. О. Соціально-економічні аспекти структурної трансформації економіки України. Економіка та суспільство. 2024. №62.
- 2.Потьомкіна О. В., Дзямулич М. І., Шубала І. В. Стимулювання праці як чинник забезпечення ефективності використання персоналу. *Економічний форум*. 2019. №1. С. 132–137
- 3.Чалюк Ю. О. Індексна оцінка соціально-економічної динаміки. *Підприємництво та інновації*. 2023. №29. С. 45–52.
- 4.Чалюк Ю. О. PEST-аналіз причин міграції населення України до країн Євросоюзу. *Інфраструктура ринку*. 2020. №49. С. 61–67.
- 5.Чалюк Ю. О., Довганик Н. М. Соціальне партнерство України з ЄС у рамках євро регіонів і транскордонних кластерів. *Науковий вісник Полісся*. 2018. №4(16). С. 33–38.
- 6.Шматковська Т. О., Гордійчук А. І., Хомюк Н. Л. Концептуальні засади формування інклюзивного ринку праці в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. №3(39). С. 34–41.

References

- 1.Podzizei, V. V., & Shmatkovska, T. O. (2024). Sotsialno-ekonomichni aspekty strukturnoi transformatsii ekonomiky Ukrainy [Socio-economic aspects of the structural transformation of the economy of Ukraine]. *Ekonomikata suspilstvo – Economy and Society*, (62). [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-153>
- 2.Potiomkina, O. V., Dziamulych, M.I., Shubala, I. V. (2019). Stymuliuvannya pratsi iak chynnnyk zabezpechennia efektyvnosti vykoryctannia personalu [Stimulating work as a factor in ensuring the efficiency of personnel use]. *Ekonomichnyi Forum – Economic Forum*. Vol. 1. Pp. 132–137. [in Ukrainian]
- 3.Chaliuk, Yu. O. (2023) Indeksna otsinka sotsialno-ekonomichnoi dynamiky [Index assessment of socio-economic dynamics]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and innovation*. Vol. 29. Pp. 45–52. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.7>
- 4.Chaliuk, Yu. O. (2020) PEST-analiz prychyn mihratsii naselennia Ukrainy do krain Yevrosoiuzu [PEST-analysis of the reasons for migration of the population of Ukraine to the European Union]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*. Vol. 49. Pp. 61–67. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32843/infrastruct49-12>
- 5.Chaliuk, Yu. O., Dovhanyk, N. M. (2018) Sotsialne partnerstvo Ukrainy z ES u ramkakh evroregioniv I transkordonnykh klasteriv [Social partnership of Ukraine with the EU within the european regions and cross-border clusters]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific bulletin of Polissia*. Vol. 4(16). Pp. 33–38. [in Ukrainian].
- 6.Shmatkovska, T. O., Gordiichuk, A. I., Khomiuk, N. L. (2024). Kontseptualni zasady formuvannia inkluzyvnoho rynku pratsi v Ukraini [Conceptual principles of the formation of the inclusive labor market in Ukraine]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskogo Natsionalnoho Universytetu imeni Lesyi Ukrainky – Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. Vol. 3(39). Pp. 34–41. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-03-34-41>.